

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในหัวข้อเรื่อง การปรับตัวของนักศึกษาในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมเนื้อหาในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การศึกษารุ่นนี้ ในระยะแรกผู้ศึกษาจะศึกษาเอกสารทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบที่ศึกษา ซึ่งการศึกษารุ่นนี้ ศึกษาพฤติกรรม การปรับตัวของนักศึกษา และศึกษาสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขในสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักศึกษา ในระยะแรกศึกษาข้อมูลบริบททั่วไปที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา ลักษณะทางสังคม ด้านเศรษฐกิจของครอบครัวของนักศึกษา จากนั้นจะศึกษา พฤติกรรม การปรับตัวของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม ที่มีปัญหาแตกต่างกันออกไป ซึ่งได้แก่ กลุ่ม ปัญหาสุขภาพเสพติด (ยาบ้า) กลุ่มปัญหาเบี่ยงเบนทางเพศ กลุ่มปัญหาเกรงหนีเรียนเที่ยวเตร่ และ กลุ่มปัญหาการทะเลาะวิวาท ต่อสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาดังกล่าวขณะศึกษาอยู่ในวิทยาลัยแห่งนี้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัยภาคสนาม เพื่อแสวงหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ได้ กำหนดไว้ จึงได้กำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลที่เป็นเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากหนังสือประเภทต่าง ๆ จากเอกสาร ตำรา วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลจากสถานศึกษา เพื่อให้เกิดแนวคิดและแนวทางในการศึกษา ที่ได้พบและพิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องและเหมาะสม

1.2 แหล่งผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยกลุ่มนักศึกษาที่มีปัญหา จำนวน 4 กลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะหาผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้วิธี Snow ball และผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

- กลุ่มนักศึกษาที่มีปัญหาสุขภาพเสพติด (ยาบ้า) จำนวน 5 คน จากพื้นฐานที่แตกต่างกัน เช่น เกิดจากครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่นในครอบครัว จากการที่เพื่อนชักชวนให้ทดลอง สังคมและค่านิยมของวัยรุ่นที่อยากลองเพราะเป็นสิ่งที่น่าท้าทาย และสนุกสนาน

- กลุ่มนักศึกษาที่มีปัญหาเบี่ยงเบนทางเพศ จำนวน 3 คน จากพื้นที่ที่แตกต่างกัน เช่น เกิดจากกระบวนการเลี้ยงดู การคบเพื่อนที่ชอบมีเพศสัมพันธ์คล้าย ๆ กัน และการที่สังคมสิ่งแวดล้อมผลักดันให้จำยอม โดยได้รับคำตอบแทน

- กลุ่มนักศึกษาที่มีปัญหาเกรงหนีเรียนเที่ยวเตร่ จำนวน 3 คน จากพื้นฐานที่แตกต่างกัน เช่น เกิดจากความล้มเหลวทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมเกย์จรั้นที่ผ่านมา พฤติกรรมเกย์จรั้นไม่ยอมเรียน เพื่อนชวนให้หนีเรียนบ่อยเข้าจึงติดเป็นนิสัย และไม่ชอบอาจารย์ผู้สอนในวิชานั้น ๆ

- กลุ่มนักศึกษาที่มีปัญหาการทะเลาะวิวาท จำนวน 3 คน จากพื้นฐานที่แตกต่างกัน เช่น เกิดจากครอบครัวที่ก้าวร้าว เกิดจากการศึกษาโรงเรียนที่ขาดความเข้มงวดหรือเข้มงวดเกินไป เกิดจากการแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน ชอบหาเรื่องกันไม่พอใจกันอยู่เสมอ และเกิดจากการแย่งคู่รักกันในวิทยาลัย

1.3 ศึกษาข้อมูลจากบุคคลในสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการให้ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายปกครอง และอาจารย์ฝ่ายปกครอง จำนวน 4 คน ครูผู้สอนในวิชาต่าง ๆ และครูภาคปฏิบัติ 10 คน ครูควบคุมหอพักกินนอน 4 คน ผู้ปกครองของนักศึกษา 14 คน และอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาทั้ง 14 คน ข้อมูลจากกลุ่มที่มีปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น นักศึกษาที่มีปัญหาหาเสพติด 5 คน ปัญหาเบี่ยงเบนทางเพศ 3 คน ปัญหาการเกรงหนีเรียนเที่ยวเตร่ 3 คน และปัญหาการทะเลาะวิวาท 3 คน ซึ่งกลุ่มผู้ที่มีปัญหาทั้ง 4 นี้ เป็นกลุ่มที่ผู้ศึกษาเข้าไปสอบถาม และสัมภาษณ์นักศึกษา โดยขออนุญาต และความร่วมมือจากอาจารย์ผู้ควบคุมหอเป็นผู้แนะนำนักศึกษาให้รู้จักและในการตรวจสอบข้อมูลถูกต้องยิ่งขึ้น ได้ศึกษาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในวิทยาลัย และผู้มีความรู้เกี่ยวกับสถานศึกษา เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษา ผู้ที่ใกล้ชิดนักศึกษา และบุคคลที่มีความเข้าใจในเรื่องการปรับตัวของนักศึกษา โดยการศึกษาคั้งนี้ครอบคลุมการหาข้อมูล สภาพบริบททั่วไปของนักศึกษาจากการสอบถามนักศึกษา และข้อมูลจากการศึกษาที่เข้ามาอยู่กินนอนในวิทยาลัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริง ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้ศึกษาใช้วิธีการคั้งนี้

2.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มละ 7 – 12 คน โดยผู้ศึกษากระตุ้นให้นักศึกษามีการแสดงความคิดเห็น โดยให้ความคิดเห็นและทัศนคติของตนเองออกมา อย่างเปิดเผย และจริงใจขณะที่สนทนากัน โดยใช้พลังของกลุ่มเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้แสดงความคิดเห็น ขอความร่วมมือจากครูผู้สอนและผู้ปกครองหอพักนักศึกษา เลือกตัวแทนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 บางกลุ่ม เข้าร่วมสนทนากลุ่ม โดยแต่ละกลุ่ม ได้ทำในเวลาที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม

2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) มีวิธีการคล้ายกับการพูดคุยกันทั่วไป แม้จะมีจุดมุ่งหมายว่าต้องการข้อมูลเรื่องใด จึงเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เคร่งเครียด สนทนาถึงเรื่องทั่ว ๆ โดยเฉพาะข้อมูลพื้นฐาน โดยได้สร้างความสัมพันธ์แบบธรรมชาติ ส่วนในเรื่องขั้นตอนและลำดับของข้อคำถาม ซึ่งการสัมภาษณ์แบบไม่มีทางการนั้น ใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลเฉพาะที่อยากทราบ และสัมภาษณ์นักศึกษาบางคนจากกลุ่มนักศึกษาที่มีปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาค้นเคย รู้จัก และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในแต่ละเนื้อหาที่ต้องการทราบ

2.3 การสังเกต ผู้ศึกษาใช้วิธีการสังเกตในวิทยาลัย ในห้องเรียน และบริเวณต่าง ๆ ภายในวิทยาลัย โดยสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แต่ขออนุญาตครูผู้สอนเข้าฟังการสอนของครู เพื่อสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน ว่านักศึกษามีปฏิกิริยาตอบสนองต่อครู และครูตอบสนองต่อนักศึกษาอย่างไร และรวมถึงการสังเกตกิจวัตรประจำวัน ความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมในวิทยาลัย การเข้าชั้นเรียน และการแอบหนีออกนอกวิทยาลัย ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวิทยาลัย ซึ่งการสังเกตนี้อาจใช้บ่อย ๆ เท่าที่โอกาสเอื้ออำนวย

2.4 การบันทึกข้อมูลภาคสนาม เป็นการบันทึกรายละเอียดจากสภาพ และเหตุการณ์ต่าง ๆ จากการสนทนา จากการสัมภาษณ์นักศึกษาแต่ละคน นำมาบันทึกในสมุด และการสังเกตสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศต่าง ๆ รวมทั้งวันเวลาที่สังเกตจะบันทึกไว้อย่างละเอียด เพื่อช่วยบันทึกความจำ และได้ข้อมูลที่ถูกต้อง กับนักศึกษาในกลุ่มที่ทำสนทนากลุ่มและบางคนที่มีโอกาสร่วมกิจกรรมในการเรียนการสอนด้วยกัน และบันทึกเกี่ยวกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับนักศึกษาที่คุ้นเคยรู้จัก เพื่อสามารถนำข้อมูลนั้นมานำเสนอต่อไป

2.5 การสอบถามและการสนทนา การเก็บข้อมูลจากอาจารย์ผู้สอน โดยการสอบถามและการสนทนา โดยเลือกสอบถามอาจารย์ฝ่ายปกครองของวิทยาลัย ส่วนผู้ปกครองของนักศึกษาได้สนทนาโดยไปเยี่ยมที่บ้านนักศึกษาในแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและแท้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาคำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยเข้าไปศึกษาในวิทยาลัยอย่างใกล้ชิด และกำหนดขั้นตอนการเก็บข้อมูล การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เพื่อเก็บข้อมูลทั่วไป ข้อมูลทางด้านสังคม ข้อมูลทางการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ใช้การสัมภาษณ์ทุก ๆ ระยะเวลาแต่โอกาสอำนวยให้ โดยใช้กับกลุ่มครูและนักศึกษาในห้องเรียน

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ศึกษาได้ใช้การสังเกตนักศึกษาในชั้นเรียนและในขณะที่นักศึกษามีกิจกรรมในการเรียนและวิถีชีวิตในหอพัก เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสภาพพื้นที่ และเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องคอยสังเกตจากพฤติกรรมและในชีวิตประจำวัน การเรียนการศึกษา และสามารถเห็นการแสดงออกในวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นในวิทยาลัยในภาพรวมทั่ว ๆ ไป ส่วนใหญ่ใช้วิธีสังเกตกับทุกกลุ่ม เช่นกลุ่มนักศึกษาปี 1 และรุ่นพี่ กลุ่มยาเสพติดและกลุ่มที่ชอบทะเลาะวิวาทกัน ตลอดจนกลุ่มหนีเรียนด้วย

3.3 การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ทั้งนี้การสนทนากลุ่มจะใช้กับกลุ่มเบี่ยงเบนทางเพศและกลุ่มหนีเรียน ซึ่งจะเน้นบรรยากาศที่สบาย ๆ ไม่เคร่งเครียด รวมถึงเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ไม่มีการวิเคราะห์ ตัดสินว่าความคิดเห็นนั้น ๆ ถูกหรือผิด ในตอนนั้นแต่จะมีการจดบันทึกโดยละเอียดเพื่อนำมาวิเคราะห์ในภายหลัง รวมถึงนำเอาความคิดเห็นและทัศนคติของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม นำมาเปรียบเทียบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรบ้างในหัวข้อเดียวกัน

3.4 การบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยการออกสำรวจสภาพพื้นที่โดยทั่วไป บรรยากาศและเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของนักศึกษาในแต่ละด้าน ทั้งนี้การออกภาคสนามจะทำการจำนวน 3-4 ครั้ง โดยแต่ละครั้งจะทำการบันทึกโดยย่อคร่าว ๆ และนำผลการบันทึกในแต่ละครั้งมาวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ถึงพฤติกรรมที่แสดงออกดังกล่าว รวมถึงความถี่ของการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ด้วย เช่นนักศึกษาไม่ได้ทำงานในภาคสนาม หรือหนีเรียนและกลุ่มที่ชอบจับกลุ่มคุยกัน ไม่เข้าชั้นเรียน เป็นต้น

3.5 การสอบถามและการสนทนาจากอาจารย์ผู้สอน ทั้งนี้การสอบถามดังกล่าว จะไม่มีการใช้คำถามแบบชี้แนะ หรือเป็นการคำถามที่ไม่ต้องการให้อาจารย์ตัดสินว่าพฤติกรรมที่นักศึกษาแต่ละกลุ่มแสดงออกมานั้นถูกหรือผิด การสอบถามจะทำประมาณ 2-3 ครั้งเพื่อเป็นการทดสอบว่าคำถามเดียวกันทางอาจารย์ผู้สอนตอบไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ เพื่อมิให้เกิดอคติในการตอบคำถามของอาจารย์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้เพราะความไม่ชอบ หรือชอบในพฤติกรรมของนักศึกษาบางกลุ่ม ส่วนการออกไปสอบถามผู้ปกครองของนักศึกษาในแต่ละกลุ่ม จะใช้คำถามในเชิงบวกกับผู้ปกครอง และการไปหาผู้ปกครองดังกล่าวจะไม่เป็นการสร้างความรู้สึกให้กับผู้ปกครองว่าบุตรของตนได้สร้างปัญหาอะไรขึ้น ถึงต้องมีการเข้าไปสอบถาม แต่เป็นการไปลักษณะการเยี่ยมชมแบบธรรมดามากกว่า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ได้กระทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง อยู่ตลอดเวลา เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้วได้นำมาไปตรวจสอบก่อนนำมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการตรวจสอบกับครู ผู้ปกครอง ครูปกครองหอพัก เมื่อตรวจสอบข้อมูลแล้ว จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุป และเก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลครบถ้วนเพียงใด ในกรณีที่พบว่าข้อมูลยังขาดไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหา ผู้ศึกษาได้ย้อนกลับไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมกับผู้ให้ข้อมูลหลักในส่วนที่อยากทราบ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อมูลสรุป จนกระทั่งมั่นใจว่ามีข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วนจึงได้เขียนรายงาน

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเข้าไปพักบ้านพักของครูในวิทยาลัย กล่าวคือพักอยู่ในบริเวณในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา ซึ่งในบ้านพักครูนั้นเป็นบ้านของผู้ดูแลหอพัก นักศึกษากินนอนที่อยู่ในวิทยาลัย ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจ สังเกตเห็นสภาพที่แท้จริง ทำให้สามารถใช้กระบวนการต่าง ๆ ในการแสวงหาข้อมูลได้อย่างเหมาะสม เพราะเห็นความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของนักศึกษาในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี คือ ตำบลแม่่นาเรื่อ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา